

Isien kohtaaminen vastaanotolla

- Työntekijä isän kohtaajana ja isyyden tukijana

Isä vauvan turvana - seminaari 27.9.2013

Pirpana ry

Sari Hellstén

Miestyönkehittäjä

Ensi- ja turvakotien liitto ry

Mihin tarvitaan isää?

”Ihan samaan mihin äitiäkin” (tyttö 5v.)

Mikä haastaa muutokseen isien huomioimisessa?

- Äitihoivan perinne on murtunut, isän rooli on monipuolistunut ja vahvistunut perheissä.
- Miehen ja naisen tehtävät perheessä ovat muuttuneet.
- Isiltä odotetaan tasavertaisempaa ja vastuullisempaa osallistumista perhe-elämään ja vanhemmuuteen.
- Isien vahvempi osallistuminen => osallistuminen perheille tarjottuihin palveluihin => haaste palveluille muuttua
- Miehen kriisi liittyy yhä useimmin perhesuhteisiin ja mies tarvitsee/haluaa kriisiinsä apua.

Mies tuen hakijana ja tarvitsijana

Hakiessaan apua sosiaali- ja terveystalveluista mies kohtaa monenlaisia mieskuvia, joihin vaikuttavat hänen oman mieskuvansa lisäksi sosiaalihiloriallinen, yhteiskuntakulttuurinen ja työntekijän mieskuva.

Miehen omaan suhtautumiseen avun hakemiseen vaikuttavat mm.

- Aikaisemmat kokemukset palveluista
- Epävarmuuden sietokyky
- Häpeällisyys ja leimautuminen avuttomaksi
- Sijoittuminen maskuliinisuus-feminiinisyys janalla

Mitkä tekijät vaikuttavat isien kohtaamiseen?

- Sukupuoli?
- Työn rakenteet, perustehtävä, perinteet, viitekehykset
- Työntekijöiden ja isien sukupuoleen liittämät stereotypiat, myytit ja mallit rooleista, tehtävistä perheessä, tunteiden käsittelystä, avun ja tuen hakemisesta
- Työntekijän asenteet, kokemukset, työtavat, koulutus, sukupuolen huomioiva täydennyskoulutus

Havaintoja isyyden tukemisesta palveluissa

Havaintoja isien kohtaamisesta sosiaali- ja terveystalveluissa:

<http://www.ensijatuvakotienliitto.fi/liitto/julkaisut/havaintoja-isien-kohtaamisesta-s/>

- Kohdataanko isä, isyys vai vanhempi?
- Missä isälle tarjoutuu mahdollisuus puhua isyydestään, suhteesta lapseensa? (Tienvieri 2011, Alasuutari 2009, Forsberg 1994)
- Erilaiset tavat olla isä, kuka määrittelee?
- Kuinka kohdataan ja kuka kohtaa isän tuen tarvitsijana?
- Pulmien sijaan huomio tulisi kiinnittää isyyden iloihin ja myönteisiin asioihin.

Sukupuolisensitiivisyys

- Sukupuolisensitiivisyys: pyritään virittymään asiakkaan sosiaalisen sukupuolen aaltopituudelle ja ymmärtämään hänen sukupuolensa hänelle tuottamaa taustaa.
- Tulkitaan asiakkaan kieltä, mieltä ja toimintaa hänen sukupuolensa kautta.
- Edellyttää, että tunnistamme omia tiedostamattomia asenteitamme ja sukupuolelle asetettuja kulttuurisia ja sosiaalisia rooleja. Tiedostaminen auttaa tuottamaan oikeasti tapa-arvoisia palveluja sukupuolesta riippumatta ja edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa.
- Vrt. sukupuolineutraalisuus

Jouko Huttunen

Isien kokemuksia

”Kai se oli se ku se yleensäkin on, ettei isiä huomioida näissä hommissa.”

”Vaimon voinnista ei vastaanotolla kysytty koskaan mun mielipidettä tai havaintoja, eikä lapsestakaan mitään. Mulla olis ollut tarvetta puhua”

”Ei mulle ole kukaan muu kertonut masennuksesta ja sen vaikutuksista kuin vaimo, oishan se ollut hyvä, että ois ollut itsekin perillä.”

”Olen mä pari kertaa sattunut paikalle kun perhetyöntekijä on tullut kotiin, on se kysynyt multakin, miten töissä menee”

”Vaimo on käynyt perheneuvolassa puhumassa, eikä mulla ole ollut siinä paikkaa, kun se oli vaimo joka tartti apua.”

10 tapaa ohittaa isä, 1/2

- "En osaa kohdata miehiä, koska olen nainen"-asenne
- Ohjataan isät muihin palveluihin, ei kuulu perustehtävään
- Määritellään isän puolesta isän tapa olla isä, laitetaan esimerkiksi tukihenkilön rooliin
- Esitetään kutsu tapaamiseen äidin kautta
- Ajoitetaan tapaamiset yksinomaan virka-aikaan

10 tapaa ohittaa isä, 2/2

- Edetään äidin tarinan pohjalta, isää tapaamatta
- Kohdistetaan tapaamisissa huomio ja kysymykset äidille
- Puhutaan yleisellä tasolla tai hyvin tunnekeskeisesti
- Kyseenalaistetaan isän uskottavuus ja arvostelukyky isänä eikä hyödynnetä häntä perheen asioiden tuntijana
- Miehen hakiessa apua ei kysytä, onko hänellä lapsia, ei tarjota mahdollisuutta puhua isyydestään

Varhaista isyyttä tukemassa

- Vauvaa odotettaessa ja tiiviissä yhteydessä vastasyntyneen kanssa miehellä aktivoituu samoja hormoneja (mm. oksitosiini ja prolaktiini) kuin raskaana olevalla naisella, jotka saavat miehen suojelevammaksi perhettään kohtaan ja sitoutumaan heidän hyvinvointiinsa. (Sinkkonen 2012)
- Raskausviikot 12-25 ovat ratkaisevia, pystyykö mies eläytymään myönteisesti isyyteensä vai kokeeko vierautta? (Punamäki)
- Millaisena mies kokee ajatuksen isyydestä ja millaista tukea ja kannustusta hän saa isyyteen sitoutumiseen puolisoiltaan ja ympäristöstään? (Jämsä)
- Miehen on vauvan odotusaikana ponnisteltava aktiivisesti saadakseen naisen kiinni vanhemmuuden kehitystehtävien kehittymisessä.

Unelmointia:... "Sitten kun meillä on lapsi, me..."

Vai myöskö todellisuutta?

Muutosten läpi yhdessä

- Parisuhteen laatu vaikuttaa kummankin vanhemmuuden taitoihin.
- Isien ja äitien vanhemmuuden yhteensovittaminen, parisuhteen laatu ja kolminkeskiset suhteet vaikuttavat lapsen kasvuun.
- Kolmenkeskisten suhteiden vahvistaminen tärkeää yhteenkuuluvuuden tunteiden ylläpitämiseksi, yhteenkuuluvuus auttaa pitämään perheen koossa.
- Parisuhdetyytyväisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunteen lasku voi johtaa avio/avoeroon, jo ennen kuin perheen kolmenkeskiset, triadisetsuhteet ehtivät kunnolla edes syntyä.
- Erotessa vanhempia tulisi auttaa ajattelemaan, että ero tarkoittaa eroa parisuhteesta, mutta vanhemmuussuhde jatkuu.

Mitkä asiat saattavat miehen ulkokehälle perheessä?

- Miehen yksilölliset tavat reagoida kriisiin/muutoksiin
- Miehen psyykinen ja fyysinen tila perheessä/parisuhteessa
- Mies ei itse halua lasta ja/tai parisuhdetta
- Nainen ei halua miestä elämäänsä
- Miehen muut sosiaaliset suhteet
- Auttamisjärjestelmän rakenteet on tehty pitkälti äitejä ja lapsia varten.

Isyyden haasteet ja tuen tarpeet

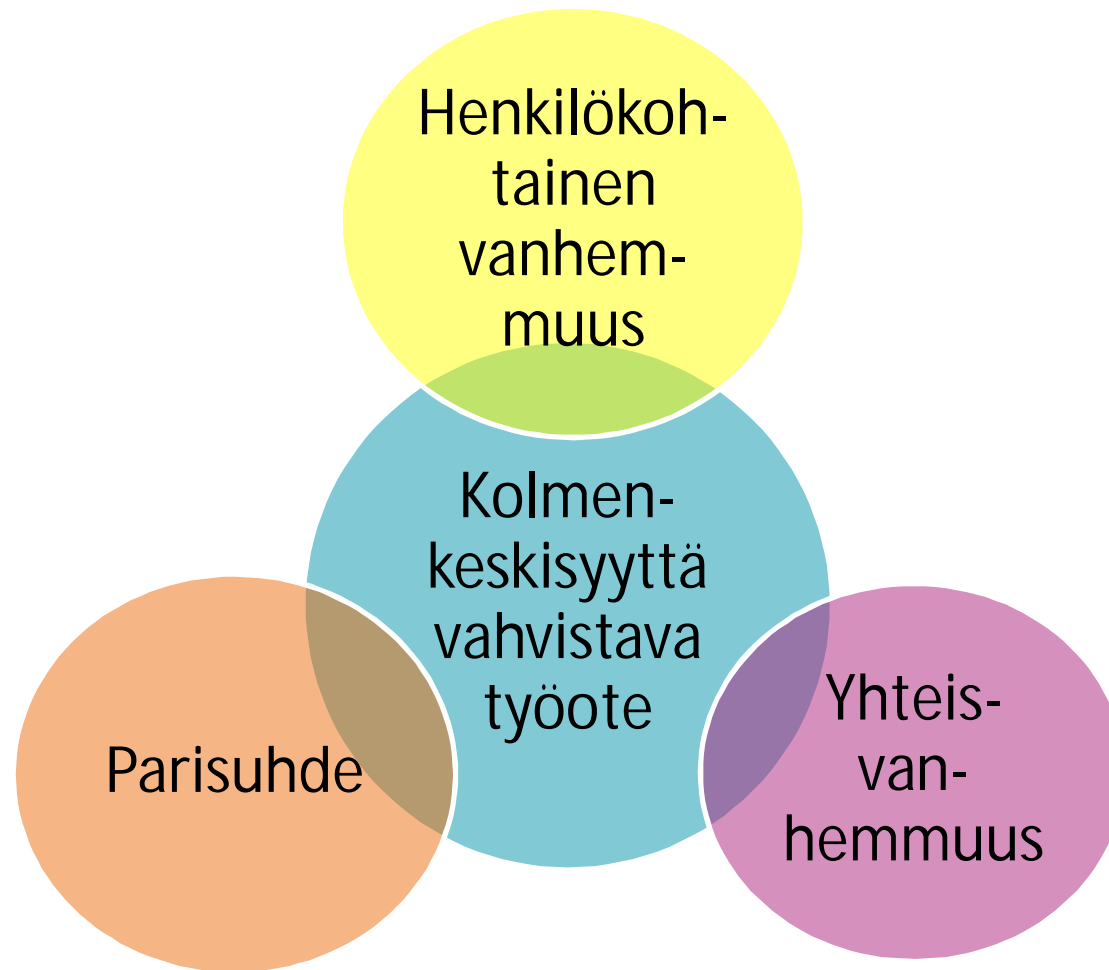
Halme 2009, Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo

- Isä kokee itseensä kohdistuvan useita vaatimuksia => riittämättömyyden tunteet vanhemmuuden taidoissa
- Lapsiperheen elämä yhdistettynä työelämän vaatimukseen on kuluttavaa ja yhteydessä väsymykseen ja fyysisen kunnon heikkenemiseen.
- Stressiä aiheuttava mielialalla on vaikutuksia isän ja lapsen väliseen yhdessäoloon. Se lisää päivittäisiä konfliktitilanteita lapsen kanssa ja vähentää isän osallistumista lapsen hoitoon.
- Reilulla kolmanneksella pienten lasten isistä on alkoholin riskikäyttöä.

”Mitä sellaista teette, jossa olette yhdessä kaikki kolme ja joka on teistä kaikista kivaa?

- Pystyvätkö vanhemmat yhteistyöhön niin, että lapsen tarpeet tulevat kuuluviin?
- Miten kolmas kestää ulkopuolelle jäämisen?
- Jakavatko vanhemmat vanhemmuuden herättämiä tunteita?
- Miten vanhemmat reagoivat toistensa vuorovaikutus aloitteisiin ja tunneilmaisuihin, vahvistavatko, liittyvätkö vai tyrmäävätkö?
- Miten vanhemmat tukevat toisiaan vuorovaikutuksessa lapsen kanssa: otetaanko toinen mukaan, estetäänkö sitä tai kilpaillaanko lapsen huomiosta?
- Jos jotakuta ei näytä kiinnostavan olla vuorovaikutuksessa, voiko olla että hänet on torjuttu?

Miten työskennellään miehen kanssa?

1. Kuullaan tilanne miehen kannalta

- ⇒ Dialogisuus ja refleksiivisyys
- ⇒ Ratkaisujen kartoittaminen ja niiden toimivuuden arviointi
- ⇒ Haastetaan miehiä kohtaamaan tunteitaan
- ⇒ Pois mieheyden vahvuuden ihannoinnista

2. Laajennetaan keskustelu muihin perheenjäseniin

- ⇒ Ajan ja tilan järjestäminen keskustelulle
- ⇒ Avoin lähtökohta kuulemiselle (ei tietäminen)
- ⇒ Kuullaan miehen omat huolet ja tavoitteet tilanteessa
- ⇒ Yhteistyösuhteen luominen

Toimivia käytäntöjä isän huomioimiseksi

- Ota isään yhteyttä henkilökohtaisesti (puhelinsoitto, tekstiviesti, sähköposti, kutsukirje, ym.), ei äidin kautta.
- Satsaa ensimmäiseen tapaamiseen satsaaminen, se on tärkein!
- Huomioi vuorovaikutuksessa isä tasavertaisesti äidin kanssa.
- Kohtaa isä empaattisesti uteliaasti, esitä hänelle suoria kysymyksiä: "mitä sinä isänä ajattelet?"
- Älä tyydy kliseisiin vastauksiin, vaan houkuttele ja haasta pohtimaan lisää.
- Tarjoa isälle myös henkilökohtaisia tapaamisia.
- Anna isille suoraa palautetta siitä, että heidän näkemyksensä on arvokkaita ja heidän olemisensa lapsen kanssa on äärimmäisen tärkeää.

Huomioitavaa, jos isä on mukana silloin tällöin

- Varmista työskentelyn alussa suhteen syntyminen myös isään.
- Pohdi ja käsittele asioita myös isän näkökulmasta.
- Pyydä muita perheenjäseniä pohtimaan asiaa isän näkökulmasta.
- Työskentelyn ja käytäntöjen jäsentäminen isälle: mitä tehdään, miksi, kuka tekee, keitä on mukana ja miksi, kuinka usein jne.
- Tarjotaan isälle mahdollisuus tulla mukaan myöhemmin (henkilökohtainen kutsuminen, sopivat tapaamisten ajankohdat, jne.)
- Tarkistetaan, miten a) isä pysyy tietoisena työskentelystä ja b) miten työntekijä pysyy tietoisena isän havainnoista kotona.

Mitä työntekijä voi tehdä isyyden vahvistamiseksi?

- Kannustaa isää avoimeen keskusteluun parisuhteesta ja lapsista ja haastaa tyypillisimpien kliseiden yli.
- Huomioida isyyden ja äitiyden eritahtisuus ja auta isää sen vähentämisessä.
- Kiinnostua myös isän voinnista, jaksamisesta, huolista, peloista, tiedosta perheen asioissa.
- Tehdä vaikeissa tilanteissa todellista yhteistyötä eri auttamistahojen kanssa, ei pelkkää ohjaamista eteenpäin.
- Lisätä omaa tietoa isyyden merkityksestä lapsen elämälle ja kertoa siitä isille ja äideille.

Mitä isien kanssa työskentely edellyttää työntekijältä?

- Tietoisiksi tulemista: omista asenteista ja stereotyyppioista liittyen sukupuoleen, naisena/äitinä ja miehenä/isänä toimimiseen
- Viitseliäisyyttä
- Rohkeutta
- Aitoa kiinnostusta
- Kykyä kohdata aidosti läsnäolevasti ja empaattisesti uteliaana
- Halua oppia uutta ja innostua
- Tietoa isyyden merkityksestä lapselle, isälle, yhteisvanhemmuudelle ja koko perheelle

Mitä isien kanssa työskentely antaa työntekijälle?

- Tietoa perheen ja lapsen tilanteesta; isän ihmettelyt, huolet, hämmennykset ja ilon aiheet tärkeitä kokonaisuuden hahmottamiseksi.
- Isä tuottaa lapsen kannalta tärkeitä, erilaisia tapoja toimia -ne hyvä saada näkyviin.
- Kun kaikki ovat työskentelyssä mukana, voidaan aidosti tutkia perheen muutoksen mahdollisuuksia ja esteitä.
- Työskentelyn ulkopuolella olevan isän mahdolliset ei-toivotut vaikutukset perheeseen ovat suuremmat kuin työskentelystä äidin ja lapsen/lasten kanssa mahdollisesti saavutetut hyödyt.
- Muutoksia voi alkaa tapahtua nopeastikin, miehet haluavat ryhtyä toimimaan, pelkkä puhuminen ei heille useinkaan riitä.

Hyvä muistaa isien kanssa työskentelyssä

Miesten kirjo on laaja.

Isiä ei tule mahduttaa yhteen, eikä kahteenkaan isyyden keskivertotarinaan.

Henkilökohtainen kutsu/ lähestyminen ratkaisevaa monen isän kohdalla (ei vanhemmat, vaan äiti ja isä)

Äidin rooli portinvartijana ja aktivoijana tärkeä: miten tätä voi hyödyntää isätyössä?

Isän mahdollisuudet tulla kuulluksi henkilökohtaisesti, ilman äidin läsnäoloa.

Tärkeää tietoa kerrottavaksi isälle

- Isän tulee olla emotionaalisesti saatavilla puolisolle ja lapselle.
- Ei riitä, että on mukana, on tuettava psyykkisesti perheen rakennetta, perheenjäseniä erikseen ja järjestettävä yhteistä, mukavaa aikaa koko perheen kesken.
- Lapsi ei saa viedä kaikkea huomiota vaan parisuhdetta on myös hoidettava.
- Jotta äiti rohkaisee isän ja lapsen välistä suhdetta, hänellä pitää olla positiivinen ja empaattinen kuva siitä.
- Isän sitoutumisella isyyteensä on suuri merkitys lapselle.

Isien antamia vinkkejä työntekijöille (isähaastatteluista koottuja)

- Enemmän yksilöllisemmän tiedon antamista, "meidän perhe eikä Virtasen perhe".
- Neuvojen sijaan ajatusten vaihtamista ja suoraa ja selkokieleistä palautetta.
- Enemmän tietoa eri ilmiöistä ja tarjolla olevista mahdollisuuksista saada apua ja tukea.
- Mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti lapsensa asioista puhumiseen, esim. henkilökohtaista kutsumista tapaamisiin.
- Selkeyttä työskentelyyn ja hoidon suunnitteluun, kerrotaan, mitä tehdään ja miksi.

Isien antamia vinkkejä työntekijöille (isähaastatteluista koottuja)

- Huomio lasten ja äitien sijaan koko perheen tilanteeseen.
- Isään tulee luottaa enemmän isänä.
- Isän erilaiset tavat ja roolit miehenä, perheessä ja parisuhteessa tulisi ottaa paremmin huomioon.
- Isän tietoa ja kokemusta lapsesta ja puolison tilanteesta kuultava ja hyödynnettävä enemmän.
- Isän omien tuen tarpeiden kartoittamista, mahdollisuutta niiden jakamiseen ja tuen saamiseen.

Isien antamia vinkkejä työntekijöille

- Miehiin tutustuminen ja työskentelyn aloittaminen voi viedä pitempään aikaa, tarvitaan pitkäjänteisyyttä, isät pitää kannustaa "tutka päällä" avautumaan.
- Ajoitus on tärkeä, jos kysellään liian varhain tunteista ja omasta jaksamisesta, miehelle voi seurata helposti hämmennystä ja epävarmuutta.
- Käytettävä kieli on tärkeä, ei liian tunnepitoista tunnekieltä vaan mieluummin neutraalimpaa kieltä.

Isäkortit (www.isakortit.fi) avuksi isyyden tukemiseen

- Isien itsereflektiota lisäämään
- Ohjaamaan isiä kohti perhe-elämää, pois ulkokehältä
- Rikastuttamaan puolisoiden välisiä keskusteluja vanhemmuudesta, puolisosuhteesta, suhteesta lapseen, omasta hyvinvoinnista, ajankäytöstä, perheen turvallisuudesta, koko perheen hyvinvoinnista
- Rakentamaan myönteisiä vuorovaikutuskehiä negatiivisten sijaan
- Muistuttamaan työntekijää isien merkityksestä ja sekä puheeksi ottamisen välineeksi.
- Rakentamaan suhdetta isän ja työntekijän välille

MAAILMAN
ISOIN
ASIA!

TERVETULOA ISÄKSI!

TURVALLISUUDEN
TEKIJÄ

ISÄ PERHEEN TURVALLISUUDEN TAKAAJANA

KERRO JA
KUUNTELE

ISÄNÄ PERHEESSÄ

HYVINVOIVA
ISÄ

HYVÄÄ ELÄMÄÄ KOKO PERHEELLE

Pohdiskele omaa työtapaasi:

- Millä tavalla/millaisilla työtavoilla eri perheenjäsenet tulevat kohdatuiksi tavassasi tehdä työtä?
- Kohtaatko isän myös yksilönä ja henkilökohtaisen avun tarvitsijana?
- Huomioitko isyyteen ja äitiyteen kasvamisen eritahtisuuden? Miten tuet isää/pariskuntaa tässä?

On erilaisia tapoja olla isä

Kuka määrittelee isän tavan olla isä, saako hän tehdä sen itse?

JOKAINEN LAPSI

ON PELASTETTAVA ELÄMÄLLE.

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

